

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felolvas szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szög minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többesbőri közlésnél 4 fillérért közöltenek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki-
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz.

A Székelyföld mentő- eszközei.

Irtá: Borszéky Soma, nyug. min. tanácsos.

Budapest, február 15.

II.

A Székelyföld természetes központja Székelyudvarhely, sőt mondhatnám hazánk egyik közgazdasági gócpontja, a nemlőrödmőség köpenyében nem burkolhatja magát. A városi képviselőtestületnek volna kötelessége senkitől sem várni a székelység végpusztulásának megakadályozását, hanem erejének teljes megfeszítésével, a város polgárainak vagyoni szaporodását minden lehető módon előmozdítva nyilvánosan megbeszélni és a vagyontalan szegény népnek a pénzszerzés becsületes módjait munkaközvetítés útján lehetővé tenni.

Előbbi cikkemben megnevezett két testület körében előadtam, hogy az 1902-ik évi első székely kongresszus előkészítő bizottsága tudvalevőleg Ügron János ur azon indítványát, hogy: a székely kongresszust Székelyudvarhelyt tartsuk meg, azon indokolással utasították el, mert: Székelyudvarhely nem rendelkezik egy kongresszus megtartására alkalmas helyiségekkel, az addig jelentkezett tagok száma pedig annyira felszaporodott, hogy azokat Udvarhely városában elszállásolni nem is lehet.

Ez ellen nem volt apelláta! És én most mégis apellálok, az udvarhelyi Gazdasági Egyesület és az udvarhelyi Székely társaság tagjaihoz: hogy a 2-ik székely kongresszus megtartását Udvarhelyen kellő előkészítés mellett, tegyék lehetővé; habár előre láthatólag ezen kongresszus, a kolozváriak által tervezett székely kiállítással kapcsolatba a legközelebbi két év alatt alig lesz előkészíthető. Okvetlenül szükségesnek tartom, hogy Székelyudvarhelynek és vidékének gazdaközönsége, a Székely-társaságnak tagjai, ki-ki a maga körében tanácskozzanak az iránt, hogy a második székely kongresszus és a Kolozsvárt tervezett székely-kiállítás Székelyudvarhelyt tartassék meg. Az előkészítő bizottságba Székelyudvarhely is választassék be, nagyobb csoportosulások Székelyudvarhelyt készületlenül ne találják, hanem azokat megelőzőleg a beszállásolásra alkalmas helyiségekről gondoskodjanak s a pusztulóban levő székelység vagyonosodásának kérdése, vezetők nélkül, gazdátlanul ne álljon; a székely vasutak egyik gócpontja: Székelyudvarhely pedig nyerjen egy központi indóházat és ennek Héjjasfalváról, Erdőszentgyörgyről, Zetelakáról és Homoródvölgyéből érkező vasutvonalak adjanak új életet, mert a székely vasutak kérdéseit el ejteni nem szabad.

Igaz ugyan, hogy az első székely

kongresszuson beadott indítványom látszólag nem lett megszavazva és egyedül a szászrégen-mádéfalvi vonal kiépítése lett sürgetendőnek elhatározva; az én indítványom pedig a kongresszusi határozatok közt csak mint jámbor ohajtás szerepel, de én most is csak azt a fővonalat tartom székely vasutnak, mely székely községeken keresztül Marosvásárhelyt, Székelyudvarhelyt és Sepsiszentgyörgyöt egymással közvetlen vasuti összeköttetésbe hozza és egyik székely városból a másikba egy pár óra alatt el lehet jutni; tagadom, hogy a három székely város nevének kihagyása indítványom elutasítását jelentené. Ugyanis az első székely kongresszus határozatlan határozata következőképpen van szövegezve:

„A székely kongresszus jövőre nézve ohajtandónak tartja, hogy a Fekete-tenger felé, Székelyföldön keresztül, nyugot keleti irányban építtessék ki a székelyvasutak fővonala”. Most alkalom adtán, ezen kongresszusi határozatra hívtam fel a magyar mérnök és építész egyesület vezető férfiainak figyelmét, kiknek csodálkozásomra a „Székely-Udvarhely” 10. számában megjelent hírlapi cikkről már tudomásuk volt s ezen kiváló szakemberek helyeselték a székelyudvarhelyi értelmiségnek azon törekvését, hogy nem kell bevárni a második székely kongresszus megtartásának bekövetkeztét, hanem ha azt akarják, hogy a négy székely vármegye időszakonként Székelyudvarhelyt tartsa összeijöveleteit, ezen szakemberek is azt javasolták, hogy az udvarhelyieknek 50 évi törlesztéssel berendezve egy részvénytársaságot kell alakítani s a négy székely vármegye birtokossága részvényeinek tőkepénzét egy olyan központi székely nemzeti palota épületébe fektetheti, mint amilyen Budapesten a Köztelek, vagy Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-Szolnok megyék vármegye háza, melyben a négy székely vármegye szellemi és anyagi érdekei érvényesülhetnek, sőt a mérnök- és építész-egyesületnek a székelység iránti meleg érdeklődése annyira ment, hogy ennek titkára Mihályfi József figyelmeztetvén engem a Palóczi Antal mérnök által kiadott nap-tárban foglalt adatokra, oda utasított, hogy hívjam fel az udvarhelyi Székely társaságot és a Gazdasági Egyesületet, a pozsonyiak példájára, hogy folyamodjanak közvetlenül a mérnök-egylethez és ohajtásukat magába foglaló kérvény által elérhetik azt, hogy az egyesület Udvarhely- és a másik három vármegye megterhelése nélkül elkészítteti a felépíteni kívánt székely nemzeti palota terveit.

Hasonló küzdelem kötelessége nehezedik a székelyudvarhelyi Székely-társaság tagjaira, kiknek összeköttetésbe kellene lépni a magyar kormány által támogatott részvénytársasággal, mely kereskedelmünk hiányait pótolni hivatva van.

A budapesti kereskedelmi részvénytársaság állami támogatás mellett berendezne a négy székely vármegye által építendő palota földszinti helyiségeiben a székely házi iparcikkek számára egy árucarnokot és munkaközvetítő osztályt.

Ez a palota nemcsak kongresszusok tartására lenne alkalmas, de ha állandó székely ipari-kiállítást rendeznének be, megbecsülhetetlen szolgáltatásokat tehetne ezen a téren is. Elismerem, hogy egy ilyen palota építése egyelőre sok nehézségbe ütközik. De felvettem a kérdést, mert a Székelyföldre nézve egy második kongresszus tartását és pedig Székelyudvarhelyen — életszükségletnek tartom.

Szóval fejleszteni kell Székelyudvarhely városát s e célból az általam fölvetett eszmék megvalósítását ismételten figyelmébe ajánlom az érdekelt köröknek. Figyelmébe ajánlom annál is inkább, mert csak e város céltudatos fejlesztésével teremthetünk Székelyudvarhelyből igazi közgazdasági gócpontot s a székely vasutak is, mint később látni fogjuk, csak akkor teljesíthetnek a székelységre nézve mentő munkát, ha van egy központ a Székelyföldön, ahonnan a nép anyagi és erkölcsi regenerációját keresztül vinni lehet.

Az ipari munkások szabad lyceuma.

Dr Kovács Géza városunkban ujjonnan megtelepedett fog- és gyakorló orvos tartott a mult vasárnap délután az iparosok körében mintegy 150 hallgató jelenlétében igen hasznos felolvasást „Az alkoholról”.

Felolvasásának rövid tartalmát a következőkben foglaljuk össze:

Mióta az emberiségnek története van, ismeretes a bor. A borban, valamint a gyárilag előállított valamennyi másnemű italban szesz vagy alkohol van. Az alkohol tartalmu italokat két fő osztályba sorozhatjuk, u. m. természetes és mesterséges italok. Mesterséges a sör és szesz gyártása, mely igaz, hogy már közvetlenül is egy egész sereg munkást foglalkoztat, sőt foglalkozási ágának a komló, árpa, kukorica, mivel ezekből állítatnak elő, hathatós előmozdító s ez által sok ezer mezőgazdasági munkásnak kenyérszerzői, mindazonáltal az ezen uton nyert haszon koránt sem áll arányban azon veszteséggel, mely éri az emberiséget a mesterségesen előállított szeszirtalmu italok tulságos mérvű fogyasztása következtében.

Az alkoholon kívül, az egészségi követelményeknek hatalmas ellensége az emberiség legjövedelmezőbb foglalkozási ága: az ipar. Mert a legtöbb ipari foglalkozást a szobában, tehát zárt helyen kell végezni; némelyik rendkívüli nagy port idéz elő (lén, kender-gyár), másoknak olyan az anyaga, hogy a szervezetet erősen megtámadja (gyúfagyár), a következő ismét a végrehajtandó vegyi folyamat alatt, egészségtelen gázokat fejleszt és kellemetlen szagú utótermékei vannak s így tovább, de a rohamosan fejlődő technika és hygienikus eszközök segítségével ezen mind jobban és jobban segítve van már és lesz ezután még jobban.

A spiritusnak az a tulajdonsága, hogy a husból a vizet kiszívja, mi által gyorsabb vérkeringés indul meg ezen víz helyreállítására s innen van

már az első mennyiség bevitelénél az a kellemes felmelegedés.

A gyomorban két emésztő alkotó rész van, u. m. a sósav és pepsin. A szesz a pepsint porrá csapja ki, mely akkor az emésztésnél nem működhetvén, azt meggátolja. Innen van, hogy az iszákos emberek rendszeren keveset esznek s akkor is inkább könnyebben emészthető növényi eledeleket.

A szesz fokozottabb szív s így összes szervi működést idéz elő, s ennek a közönséges jókedvtől elkezdve az összergyáság, különféle nyilvánulásai és fokozatai is vannak.

A szesz hatása mindenesetre függ elsősorban az illető egyén szervezeti ellenállásától, másodszor pedig a bekebelezett mennyiségtől; 10—12 órai alvás után azonban ennek hatása megszűnik és a hátramaradott esetleges főfájáson kívül erős szomjúság érzete áll elő; veszedelmes azonban ezen szomjúságot ismét alkohol tartalmú italokkal csillapítani, oltani.

Ugy a szív, mint az ütőerek, melyek egy-egy összehúzódó és kitáguló gummi tömb, illetve cső módjára működnek, a gyakrabban előidézett fokozottabb szív működés következtében kitágulnak, a faluk elzsírosodik s így megvastulván, ezen folytonos összehúzódást nem teljesíthetik kellő pontossággal, minek következtében az előre toluló vér, falaikat megrepesztvén, vérkiömlés, guttaütés áll elő a testnek egy vagy más részében, leggyakrabban természetesen a szesz italok élvezőinél.

A metil tartalmú szesz féle italok sokkal jobban ártanak, mert ezek valósággal elbűbálnak, a mely jelenség még a gyermekekre is átöröklődik, mint az etil tartalmú természetes uton előállított bor és ebből készült konyak-féle italok. Gyermekeknek azonban, mivel szervezetük ellenálló képessége oly csekély, mind a kétféle ital egyformán veszedelmes.

Egészséges embernek minden veszedelem vagy utóhatás előállása nélkül naponta lehet fogyasztani egy liter sört, egy félliter bort, vagy egy-két deci pálinkát, de nem mindeniket, csak akármelyiket ezek közül.

Végeredményében bármilyen hasznát is hajt a mezőgazdaságnál a szesztartalmú italok előállítása, egészségre és erkölcsre azonban sokkal többet veszít a nemzet ezek használata következtében, s így mindenki tartózkodjék elsősorban a saját, másodsorban pedig a nagy nemzeti érdekből kifolyólag a szesz italok mértéktelen élvezésétől, mert a szesz italok tulságos bekebelezése folytán előállott pillanatnyi intenzívebb életműködés mindig pénz, idő és egészségi veszteséggel jár.

Dr Kovács Géza előadó urnak ezen kiválóan hasznos felolvasásáért az élénken érdeklődő hallgatóság nevében Solymossy Endre bizottsági elnök mondott meleg köszönetet, mely után végezetül a Szózatot énekelte el az egybegyűlt tanulni vágyó hallgatóság.

A jövő vasárnap Petrányi Géza tanár fog előadást tartani.

Érdeklődünk ez iránt is melegen.

A székely akció kiterjesztése. Kisküküllő- és Torda-Aranyosmegyék törvényhatósága még Darányi földmivelésiügyi minisztertől kérelmezte, hogy a székely akció e vármegyék székelylakta községeire is kiterjesztessék. Tallian földmivelésiügyi miniszter ez ügyben most határozott, értesítette mind két vármegyét, hogy kérelmüket teljesítette s a székelyföldi felsegítési akciót Küküllőmegyének, Maros-Torda- és Udvarhelymegyékkel szomszédos, székelylakta községeire, továbbá Torda-Aranyosmegyének volt Aranyos-vidéki részére és a szintén felsegítésre szoruló Torockó községre is kiterjesztették. Balogh Vilmos miniszteri tanácsos, székelyföldi miniszteri megbízottat pedig felhívta, hogy a székelység gazdasági helyzetének javítására irányuló javaslataival ezen községekre is legyen figyelemmel.

Tan- és nevelésügy.

284—904. szám. A „Magyar Tanügy” című heti folyóirat, mely Budapesten, Dr Lázár Béla szerkesztésében és kiadásában jelenik meg, a folyó 1904-ik évben is megmarad első ízben kitűzött iránya mellett, a mennyiben a közoktatás minden ágát felölelő tartalommal fog továbbra is megjelenni. Minthogy a „Magyar Tanügy” azt a célt, hogy a közönséget tanügyi kérdésekben megbízhatóan tájékoztassa, a V. k. M. erkölcsi támogatását eddig meglegedésre töltötte be, a „Magyar Tanügy”-et, a V. k. M. öngyméltóságának 1904.

évi január 12-én 4589—904. számú rendelete értelmében az iskolák tanítói könyvtára részére leendő beszerzés céljából, az iskolák és intézetek igazgatóinak figyelmébe melegen ajánlom. Székelyudvarhely, 1904. február 12. Sziklay P. Gyula, kir. tanfelügyelő.

Egyházi élet.

Építsünk Székelyudvarhelyen templomot! A közművelődés oltárán Isten dicsőségére áldoz, ki a Székelyudvarhelyen építendő unitárius templom költségeihez hozzájárul. Az egyházközség előjárósága a következő kegyes adományokat vette éshálás köszönettel nyugtázza. Az udvarhelyi D. F. fiók egylet által Homoródszentpálon rendezett házi-estély tiszta jövedelme 250 K. Ürmösi Károlyné kezdeményezésére a h.-jánosfalvi nők gyűjtése: Ürmösi Károlyné 2 K, Kiss Györgyné, Darkó Eszter, Darkó Pálné 1—1 K, Benedek Mózesné 80 fillért, Kelemen Mózesné, Márkos Andrásné, László Vilma, Mezei Domokosné, Mezei Eszter 60—60 fillért, Jobb Jánosné, id. Kelemen Mózesné, Kelemen Lőrincné, ifj. László Mózesné, László Andrásné 40—40 fillért, László Mária, Biró Mária, Vas Rebi, Godra Juliánna 30—30 fillért, Varga Andrásné, Varga Mózesné, Uzoni Juliánna, Benedek Ferencné, Cseke Mózesné, Cseke Istvánné, Sándor Dénesné, Kiss Beninén, Vasas Jaliánna, László Mózesné, Hegyi Mózesné, Csoma Zsigáné, Sárdi Mózesné, Márkos Józsefné, Benedek Feriné, László Zsuzsika, László Rebi, Kerekes Mária, Vas Máriskó, Kerekes Rebi, Vas Julis, Sándor Lina, Pálfi Juliánna, Kiss Juliánna, Márkos Mária, Molnár Józsefné, Szabó Julis, László Zsuzsa, Cseke Rózália, Molnár Máriskó, ifj. Vasas Julis, Szász Rákhel, Cseke Juliánna, Márkos Zsuzsa, Márkos Irma, Vas Ráki, László Zsuzsika 20—20 fillért, Gergely Ferencné, Hegyi Józsefné, Csepregi Mária, Sándor Julis, Kádár Juliánna, Gábor Rebeka, László Mária, Varga Kriszka 10—10 fillért, Bucsi Rebi 12 fillért. Együtt 20 K 32 fillér. Az I—XXX. közlemény összege 5193 K 47 fillér. E közlemény összege 270 K 32 fillér. Összesen: 5463 K 79 fillér.

Különfélék.

A székelyföldi miniszteri kirendeltség megbízottja Székelyudvarhelyen.

Dorner Béla, a földmivelésiügyi miniszterium székelyföldi kirendeltségének udvarhelymegyei megbízottja a napokban városunkba érkezett és megkezdte működését.

Örömmel regisztráljuk ezt a hirt, nem csak azért, mert a megbízott által újabb és közvetlen kapocs létesült a székely akció vezetőségével, hanem azért is, mert Dorner személyéhez nagy várakozásokat fűzhetünk.

Dorner Béla, aki a keszthelyi gazdasági akademián és külföldi tanulmányutain szerzett kiváló képzettségét, mint közgazdasági író is érvényesítette, bizonyára magával hozta azt a tetters fajszeretetet, melytől érdekeink kielégítését várhatjuk.

Az új megbízott azonban nem csak elméleti, hanem nagy gyakorlati ismeretekkel is rendelkezik. Apósának Libits Adolf jószágkormányzónak oldalán, József kir. hereeg alesuthi uradalmán évekig volt alkalmazva, ahol rövid idő alatt annyira kitüntette magát, hogy Darányi miniszter a földmivelésiügyi miniszteriumba hívta be. Ilyen auspiciumok mellett talán nem csalódunk, mikor az ő hivatalos működésétől a székely akció intenzívebb, a való életnek megfelelőbb fordulatát várjuk.

Dorner Béla szerkesztőségünkben is bemutatkozott, mielőtt megkezdte volna hivatalos működését. Mint akkor, úgy most is biztosítjuk őt arról, hogy lapunk programjához hiven támogatjuk őt a székelység megmentése körül kifejtendő munkásságában.

Tesszük ezt azért is, mert tudjuk, hogy ennek az elhanyagolt és pusztulásnak indult székelységnek egy jó barátot nyertünk az ő személyében, kinek ambíciója lesz közreműködni egy fontos történelmi hivatással bíró nép talpraállításánál.

Ebben a reményben üdvözljük a kirendeltség megbízottját városunkban!

— **Gróf Haller János főispán beiktatása.** Gróf Haller János Háromszékvármegye ujonnan kinevezett főispánjának ünnepélyes beiktatása f. hó 23-án lesz Sepsiszentgyörgyön. Az új főispánt a

vármegye legnagyobb dísszel ohajtja fogadni s e célból már folynak az előkészületek. Gróf Haller 23-án érkezik vármegyéjébe, melynek határán küldöttség fogadja Lesz banderium, diszközgyűlés és 600 terítékes bankett, melyet a főispán ad vendégeinek. A beiktatásra vármegyénket is meghívta az ünneplő vármegye törvényhatósága. Dr Damokos Andor alispán értesítette Háromszékvármegye alispánját, hogy vármegyénk egy 20 tagból álló küldöttség által fogja magát képviseltetni. A már eddig jelentkezettek névsora a következő: Gyárfás Endre, Sperker Ferenc, Daniel Lajos, Orosz Lajos, Lántzky Sándor, Gálffy Kálmán, dr Demeter Lőrinc, Benedek Imre, Pálffy Jenő, Daniel Károly, dr Válcstik Ferenc, Szabó Gábor, dr Török Pál, Fás Gyula, Ádám Albert, Szakáts Zoltán, Szombatfalvi Lajos, Becsek Aladár, ifj. gróf Haller János.

— **Péterfy Lőrinc** kadics—bethlenfalvi plebános e hó 21-én (vasárnap) tartja meg beköszöntőjét új állásának elfoglalása alkalmából.

— **Új plebános.** Majláth püspök a Péterfy Lőrinc plebánosnak Kadicsfalvára történt megválasztása folytán üresedésbe jött állásra: Orbán János piski-telepi káplánt vágási róm. kath. plebánosnak nevezte ki. Orbán városunkból való s igen derék, képzett lelkipásztor és így kétszeres az örömrünk a püspök ur ő méltóságának szerencsés választása fölött. Bizonyára a vágási hívek is örvendenek a tehetséges új lelkész jövetelének.

— **A székelykereszturi tanítóképző ügye.** Összinté örömmel konstatáljuk, hogy az akció, melyet a székelykereszturi tanítóképző ügyében megindítottunk, nem maradt kiáltó szó a pusztában. Elégtétellel vesszük a hirt, hogy a megyei társadalom minden rétege megmozdult, hogy megvédjük vármegyénk számára ezt az intézetet, melyet eléggé könnyelműen Marosvásárhelyre ohajtanának áthelyezni a marostordavármegyeiek. A sajtóban is visszhangra talált hirasunk. Többek közt a kolozsvári „Ellenzék”-ben tette szavá ez ügyet Borbély Sámuel, aki szintén oda konkludál, hogy az áthelyezés céltalan és indokolatlan támadás lenne a székelyföldi érdekek ellen. Jeleztük lapunkban, hogy Székelykeresztur nagyközség képviselőtestülete, a vármegye öt választó kerülete képviselőinek közbelépését kérte ez ügyben. Most mint újabb értesülünk: dr László Mihály országgyűlési képviselő is megígérte támogatását és táviratban jelezte, hogy Székelykeresztur ez eminens érdekében közbe lépett. Annál inkább örülünk dr László Mihály ezen eljárásának, mert ebben újabb bizonyítékát adta annak, hogy vármegyénk népével együtt érez s nemcsak kerületének, hanem egész vármegyénknél érdekeit szívén viseli s mert e kiváló tanügyi szaktekintély állásfoglalásának döntő befolyást tulajdoníthatunk. A távirat következőleg szól:

Községi képviselőtestületnek

Székelykeresztur.

Eljártam. Beszéltem. Tanítóképző marad. Nem kell aggódni, akármint tervelnek mások.

Dr László Mihály.

— **A helybeli székely dalegyet** által f. hó 13-án, a Hungária vendéglő helyiségeiben rendezett estély igen szépen sikerült s úgy a dalegyet, mint az egyes szereplők a közönség legmelegebb ovációiban részesültek

— **Állami székely iparmúzeum.** „Az Ujság” c. fővárosi előkelő napilap f. hó 16-iki számában olvassuk, hogy az elszórt iparoktatási tanfolyamokat a Székelyföld fővárosában (?) központosítani fogja a kereskedelmi miniszter s az így kibővített ipari szakiskolát szerves összeköttetésbe hozzák a marosvásárhelyi iparmúzeummal, melyet az egész Székelyföldre kiterjedő hatáskörrel ruháznak fel. Tehát ismét székelyfőváros lett Marosvásárhely; ismét központosítani akar valamit. Ez a hír különben amilyen homályos, clyan képtelen is Mit központosítanak? Azt a mi nincs? Hol központosítanak? A Székelyföldön kívül. Ezzel a logikával Európa ügyeit központosítani lehetne Afrikában I. Jakab szaharai császár birodalmában. Mert ha lehet a székely nép megmentésére egy akciót kezdeményezni a Székelyföld érdekei körén kívül — Marosvásárhelyen; ha lehet a székely nép érdekében alkotott intézményeket kivinni Marosvásárhelyre; ha lehet remélni, hogy egy tőlünk idegen vidék, idegen érdekeket istápoló intézmény reánk kiterjedő hatáskörrel feladatának megfelelően, — miért ne lehetne Európa ügyeit a szaharai császárságban elintézni? Mikor nyílik már ki az emberek szeme? Mikor lesz vége a

papiros munkának, a székely nép elméleti megmentésének? Mikor látják már át, hogy határozni rólunk és nélkülünk, csak időfecsérlés, kidobott pénz, elvesztegetett munkacső? Ez a muzeum és ez a központosság az elméleti munka eredménye, de a való élet követelményeinek veresége lesz.

— **Tréfás tündérestély.** A vasárnap, f. hó 14-én lezajlott tréfás tündérestély ugy anyagi, mint erkölcsi tekintetben fényesen sikerült s megfelelt a közönség várakozásának. Terünk nem engedte ez alkalommal a résztvevők neveit felsorolni s így csak arra szorítkozunk, hogy konstatáljuk a sikert, mely a jótékony célnak hozott áldozattal arányban áll. A tiszta jövedelem 800 K. A közönség az egész estély alatt kitűnően mulatott a Budapest-szállónak ez alkalomból szépen felszerelt nagytermében. Az első négyest mintegy 110 pár táncolta s a mulatság egész a késő reggeli órákig tartott.

— **A hü cseléd jutalma.** Szép ünnepség folyt le f. hó 14-én (vasárnap) d. e. H. karácsonfalván, ekkor adatott át egy 12 éves korától fogva szolgáló ifjunak a Székely-Egyesület jutalma pénzben és okmányban, az unitárius templom előtt. Ezt megelőző istentisztelet volt, melyen alkalmi szép és lelkes beszédet D e m e t e r Dénes lelkész tartott Pál apostol korinthusiakhoz írt I. levele VII. r. 21., 22., 24. versei alapján — a jó cseléd ismertető jegyeiről. Istentisztelet végeztével a templom kerítésében nagy néptömeg sokasága előtt, buzgó szavak kíséretében adta át a 40 K jutalmat Pál János körjegyző Füzi Józsefnek, ki 15 évet szolgált, T a m á s Péter h. szolgabíró pedig a következő szövegű okmányt: „Elismerő oklevél. A Székely Egyesület Füzi Józsefet szülőföldjéhez való igaz ragaszkodásáért, szolgálatában tanúsított becsületességéért és hűségéért evvel az elismerő oklevéllel tünteti ki, hogy egész életén át figyelmeztesse a szülőháza törhetetlen szeretetére és a kötelesség becsületes teljesítésére. Legyen ez a két erény a székely nép felvirágzásának, jövőjéé boldogulásának életforrása. Budapest, 1903. dec. havában. Dr. Bedő Albert, s. k. a Székely-Egyesület elnöke”. Végeztül még D e m e t e r lelkész szólt; a hatóság megjelent tagjainak köszönetet mondva, a jutalmazott szolgát a további kitartásra, a nagy közönséget a nemes példa követésére buzdítva. Hatalmas éljenzés zárta be a felemelő szép ünnepélyt.

— **Árvíz veszély** címmel mult számunkban hirt adunk az e hó 12-én reggel megindult jégzajlásról s többek között — téves információ alapján — azt is megírtuk, hogy Dr. Török Albert nyug. főispán malomgátját az áradat magával sodorta. Mint utólag örömmel értesülünk — a nagy megpróbáltatás dacára sem szakadt el a különben is erős szerkezetű cseregát. Egyebekben értesüléseink a valóságnak megfelelnek.

— **Gazdasági felolvasás.** S z e n t a n n a i Sámuel, a székelykereszturi áll. tanítóképző intézet gazdasági szaktanára f. hó 7-én Derzs községben gazdasági felolvasást tartott „A legelő feljavításáról s azoknak jövedelmezőbbé tételéről”. A felolvasáson számosan jelentek meg a szomszédos községekből is. Szentannai Sámuel a földmívelésügyi minisztertől harminc ilyen felolvasás tartására kapott megbízást. Ezen körülmény élénken bizonyítja, hogy a székelykereszturi tanítóképző intézet vármegyénk területén olyan missziót tölt be, melyet nem nélkülözhetünk s épen ezért a tanintézetnek jelenlegi székhelyén hagyását elsőrendű székely érdeknek tekintjük. Már azon körülmény, hogy Székelykeresztúron egy gazdasági szaktanárral rendelkezünk, aki onnan utazik az egyes községekbe, hogy népünket a gazdasági ismeretekbe avassa, újabb érv azon törekvéseink támogatására, hogy a tanítóképző jelenlegi helyén hagyva kiépíttessék és alkalmassá tétessék fontos kulturmissziójának minden irányu kielégítésére.

— **Táncmulatság.** A székelykereszturi lengyár alkalmazottai Fiedler János lengyáros, Gombos Sámuel tanár, Gálffy Kálmán főszolgabíró, Jáeger József gyógyszerész, Jakabházy Gábor jegyző, dr. Lengyel Árpád orvos és dr. Viola Sándor ügyvéd védnöksége alatt f. évi február hó 20-án táncmulatságot rendeznek. Tiszta jövedelem a lengyár munkásai között osztatik szét.

— **Járványos betegségek.** Városunkban ismételtén uralkodnak a ragályos betegségek. Jelenleg 2 kanyaróban és 9 számárhurutban megbetegedett gyermeket gyógykezelnek.

— **A kereskedő-ifjusági kör** helyiségében holnap (pénteken) este fél kilenc órakor D ó z s a Jakab kir. főreáliskolai tanár igen érdekes felolvasást tart.

— **Táncvizsgabál.** A rövid farsang utolsó mulatsága, a helybeli róm. kath. főgimnázium ifjuságának folyó hó 15-én rendezett „táncvizsgabál”-e fényesen sikerült. A város éber tündéréi — mint mindig, úgy — most sem kis bizonyítékát mutatták az ifjuság iránti érdeklődésüknek: oly nagy számban jelentek meg a szerénynek ígérkező estélyen, hogy az iparos önképzőkör emeleti terme, mind szűkebb és szűkebbnek látszott, míg végre szinte „zsufolásig” megtelt. Eme meleg érdeklődést az ifjuság igyekezett is kiérdemelni: igazán fáradságtalanul mutatta magát a hölgyek forgatásában úgy, hogy bizonyára nem önkaratukból bontották meg az estélyt kora 2 órai távozásukkal. A zene akkordjai még a reggeli órákban is hangzottak s egyes „szabadabbak” ugyancsak jó kedvvel lejtettek. Az estély sikerét bizonyítja az is, hogy a francia négyest 50 pár táncolta.

— **Daniel-forrás.** Forgatomban levő borvizzeinkhez egy újabb savanyuvíz forrás terméke fog csatlakozni. Ezen forrás a Vargyas-patak völgyi „Daniel-forrás”, melyet most hoznak forgalomba. A kitűnő vizet dr. H a n k ó Vilmos, az ismert nevű tudós vizsgálta és a következő szakvéleményt adta ki: A Vargyas-patak völgyében felbuzgó „Hargita gyöngye” Daniel-forrás vizének (régibben Hargitai borviz) Chemiai összetétele 1000 grammában: Natrium chlorid (konyha só) 1.7731 gr. Natrium hydro carbonat 1.6668 gr. Calcium hydro carbonat 0.4734 gr. Magnesium hydro carbonat 0.4732 gr. Vas hydro carbonat 0.0699 gr. Kalium chlorid 0.0141 gr. Lithium hydro carbonat 0.0077 gr. Natrium sulfat 0.0039 gr. Mangan hydro carbonat 0.0038 gr. Silicium dioxid 0.0882 gr. Borsav — nyomok. — A szilárd részek összege 4.5741 gr. Szabad széndioxid 1.8587 gr. Szabad széndioxid térfogata 942.5 cc. A „Daniel-forrás” vizének Chemiai jellegét az elemzés tanúsága szerint a konyhasó, a natrium hydro carbonat és a szabad széndioxid szabják meg. Az uralkodó alkotórészeknek mennyisége és aránya — bár a víz vasban is gazdag — ezt a vizet a lugos sós-savanyu vizek sorába helyezi. A „Hargita gyöngye” Daniel-forrás vizét a konyhasó, a natrium hydro carbonat és a szabad széndioxid szerencsés aránya a hírneves Seltersi-vizzel, meg — eltekintve a hőmérsékletétől — az Emsi Viktória vizzel állítja egy sorba. A „Daniel forrás” vize, a mely kellemes ízénél, tisztaságánál fogva, mint üdítő- és borviz kitűnő, mint gyógyviz hivatva van arra, hogy az orvosi gyakorlatban a seltersi és emsi vizeket pótolja. Budapest, 1903. december 14. P. H. Dr. H a n k ó Vilmos, a budapesti II. ker. áll. főreáliskola chemiai tanára, a m. tud. akadémia tagja. — Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy a Lobogó fürdői gyógyvizet szintén bemutatták Hankó dr. nak, aki erről a következő előleges véleményt adta: A „Lobogó borviz” Lántzyk-forrás vizét megvizsgáltam minőségi elemzés módszerével; konstatálhatom, hogy ásványi anyagokban (különösen magnesium és calcium vegyületben) tartalmasabb a Daniel-forrás vizénél. Minthogy szabad szénsav tartalma is nagyobbak látszik, minden valószínűség szerint még tartósabb is lesz annál. A víz feltétlenül érdemes az analízisra. Dr. H a n k ó Vilmos. Borvizeink tehát ismét szaporodtak s ezzel csak a székely nép gazdasági érdekei nyertek, mert az eddig felhasználatlanul elpocsékolott vizek forgalomba hozatalával kiszoríthatjuk a külföldi, hasonlóértékű vizeket, melyek révén már nagy összegek vándoroltak a külföldi borvitzulajdonosok zsebébe.

— **Lopás.** Folyó hó 14-én a Boros-féle szeszyár istállójából bethlenfalvi Balázs Ignác egy 13-14 éves fiú, ellopta a hámozott nikkelt kulesait. Csakhamar rajtavesztett azonban, mert észrevették, hogy az ellopott hámozott kulesokat árulja. Az ügyet a kir. járásbíróhoz tették át.

— **Betörés.** Hancz Sándor szabómester lakásába folyó hó 14-én este 7 órakor ismeretlen tettesek behatoltak az ablakon át, minden egyéb tárgyat érintetlenül hagyva. Egy kis ládát vittek el, melyben 10 K pénz, 90 K értékű ékszer és 101 koronáról szóló takarékpénztári könyvecske volt. A ládát a kapu mellett üresen megtalálták. A nyomozat folyik.

— **Kiadó lakás.** A Szent-Imre-utcában egy 3 szobából és konyhából álló utcai lakás, Szentgyörgynaptól kiadó. Értekezhetni Pap János tulajdonosnál.

Csarnok.

É j j e l.

(Történik egy kis városkában, a főpiacon, éjjel. Sötétség, sár és eső.)

I. ur: Pardon!

II. ur: Bocsanat, hogy uraságodba ütköztem, de nem látok.

I. ur: Én sem... Izé? Talán nyajthatna egy kis felvilágosítást?

II. ur: Mit akar?

I. ur: Merre van észak, dél, kelet, nyugat?

II. ur: Nem vagyok földrajzi professzor.

I. ur: Látja, ha tudnám, akkor haza is tudnék menni.

II. ur: Aki ilyen időben kint jár...

I. ur: ... az hordjon magánál iránytűt. Hát talán azt megmondhatja, merre van itt az átjáró?

II. ur: Átjáró? Uraságod talán idegen és nem tudja, hogy az átjáró azért van, hogy a sárban usszék? — Mit? hogy nem látja az utat? Hát menjen a falnak, vagy usszék a sárban, északnak, délnek, keletnek, nyugatnak...

I. ur: Kérem, kérem!

II. ur: ... északnyugatnak, északkeletnek... Érti?

I. ur: ... Igen...

II. ur: Aztán ne válogassa a rézenkopogóját, hanem lubickoljon. értette? Az átjárót nem magának csinálták, hanem azért csinálták, hogy ne legyen, mert ha azért csinálták volna, hogy legyen akkor látná... értette?

I. ur: (Ismét egy emberbe ütközik) Pardon!

II. ur: Bocsanat, hogy uraságodba ütköztem, de nem látok...

I. ur: Nem ismeri azt az urat, aki ott kiabál?

III. ur: Az? Ő a köztisztaság felügyelője, a kópé...

Káro.

Közgazdaság.

Gabona-árak. Székelyudvarhelyen, folyó hó 16-án: Tiszta buza 12.50 K. Elegy buza 11.— K. Rozs 8.50 K. Zab 4.50 K. Árpa 8.50 K. Tengeri 9.50 K. Hetivásáron kereslet csekély, az árak változatlanul állanak. Széna, szalma és takarmányban kevés behozatal és jó kereslet volt. Burgonya 3 K. — Árak hektoliterenként értendők.

Szerkesztői üzenetek.

Lesz még tavasz, gyászoljatok! Ha meghalok. Miért versz úgy? c. versek jó önképzőkör munkák. Gyakoroljon önmagával szemben szigorubb mértéket. Egyiket talán közölni fogjuk.

Nemo. Névtelen leveleket figyelemre nem méltatunk.

X. y Havasalján. Nem tartjuk opportunusnak a székely mentési akció ilyen irányu támadását. Ha csekély is az eredmény, de mégis valami. Cikkében politika is van s ezért sem közölhetjük. Az erdő dolgát azonban szóvá fogjuk tenni ohajtása szerint.

Nyilt-tér*

— Rövid használat után nélkülözhetlen. —
— Igen alkalmas utazásoknál. —
— Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva. —

Bizonyítvány kelt Bécsben,
1887. júl. 3-án.

Kalodont

nélkülözhetlen

fogtisztító-szer.

Elsőrangú hygienikusok elismerik, hogy egészségünk fentartásánál nem nélkülözhető a fogak és szájüreg gondos ápolása. Nevezetesen gyomorbetegségek hátrithatók el ez által Ennél legsikeresebbnek bizonyul a „KALODONT”, mely az antiszeptikus hatást a fogaknál szükséges mechanikus tisztítással kitűnően egyesíti.

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

